

MONIKULTTUURISUUS RIKKAUTENA VARHAISKASVATUKSESSA

- Arjen hyvät käytänteet

Kevät 2016
MÄNTYHARJUN KUNTA / VARHAISKASVATUS
Taina Taumala ja Minna Mokka-Halinen

JOHDANTO

Maahanmuuttajalapsi Mäntyharjun varhaiskasvatuksessa on ollut ajankohtainen aihe; maahanmuuttajalapsia tuli päivähoitoon vuonna 2015 ja havaittiin, ettei yhteistä kieltä ja kulttuuria olekaan.

Aluehallintoviraston työpaikkatarkastus pidettiin päiväkotia Mustikkatassussa syksyllä 2015, jolloin asia nousi esille mm. koulutuksen tarpeellisuudesta työyhteisölle. Tästä alkoi prosessi eri kulttuurien ymmärtämiseen ja lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Keskusteluilta Monikulttuurikeskus Mimosan henkilökunnan kanssa oli avaus tälle prosessille. Työyhteisöilloissa syksyn 2015 aikana henkilöstö kokosi tiimeittäin materiaalia liittyen yhteisiin teemoihin; päivähoidon aloitus, sosiaaliset suhteet, kielen oppiminen ja palvelut ja verkostot.

Taina Taumalan opintokokonaisuus monikulttuurisuusteemaan liittyen osui samaan yhteyteen työyhteisömme tarpeen kanssa. Näiden osioiden kohdatessa tämän materiaalin kokoaminen sai alkunsa.

Tärkeimmät teemat käydään läpi tässä kirjasessa. Lisäksi olemme keränneet yhtenäisen kuvamateriaalin päivähoidon arkeen liittyviin tilanteisiin. Ylläpidämme myös erillistä tiedostoa, johon kootaan tarkempaa lähdemateriaalia mm. lapsille luettavista kirjoista, peleistä, lauluista ja leikeistä.

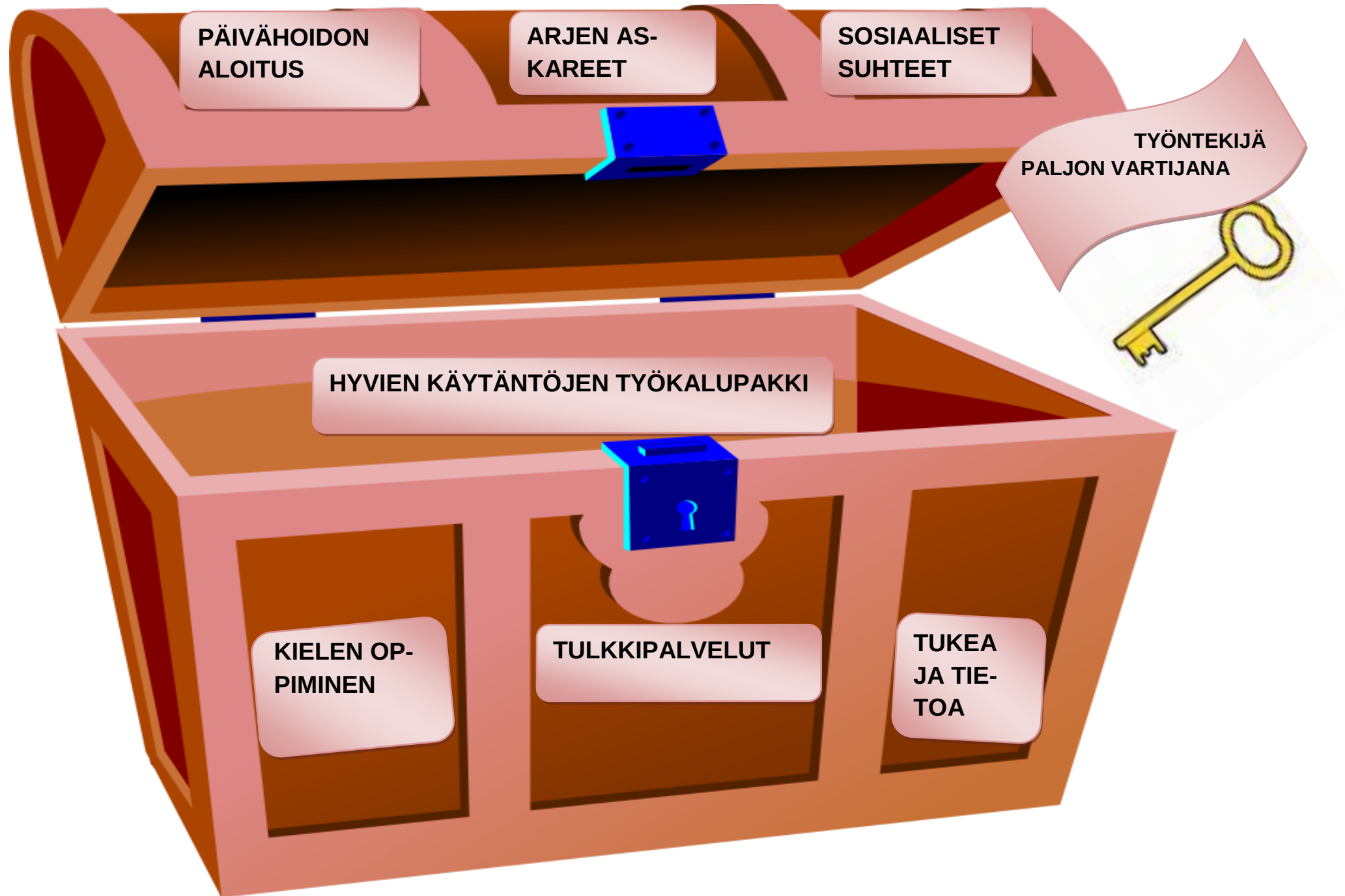
Mäntyharjun kunnan kotouttamisohjelma päivitetään kevään 2016 aikana. Se toimii maahanmuuttajaperheen kotouttamisen raamina.

Tämä työkalupakki on koottu koko varhaiskasvatuksen henkilöstön voimin, mutta tähän muotoon sen ovat kirjoittaneet Taina Taumala ja Minna Morkila-Halinen kevään 2016 aikana.

Vaikka materiaalipankki on kohdistettu maahanmuuttajaperheiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tueksi, se on tarkoitettu rikastuttamaan jokaista arkipäivää lasten kanssa toimiessamme.

Mäntyharjulla 16.3.2016

SISÄLTÖ

TYÖNTEKIJÄ PALJON VARTIJANA

Mikään ei ole muuttunut paitsi asenteeni. Kaikki on siis muuttunut.

– Anthony De Mello –

Asenteet antavat pohjan toiminnallemme. Myönteinen asenne saa meidät haluamaan lähemmäs kohdetta, kielteinen taas välttämään sitä.

Monikulttuurisen kasvatustyön tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta. Ole kiinnostunut ja näytä, että sinäkin haluat oppia perheen kulttuurista.

Sinnikäs, asioiden uudelleen toistaminen ja huomiointi tuo omatoimisen ja osallistavan toimimisen arkeen.

Jos haluat kuljettaa heidät syvyyden yli, sillan täytyy olla tuttua, lämmintä puuta. Vain sitä pitkin he lähtevät. Yksinkertaista puusiltaa pitkin, yksinkertaisia sanoja pitkin.

– Rakel Liehu 1997: Valo, läheisyys

Inhimillisen ja ymmärtävän työotteen pohjaksi on tärkeä tiedostaa seuraavia asioita:

Maahanmuuttajan kokemat menetykset:

- Objektimenetys
 - tuttujen ja turvallisten puitteiden/ henkilöiden menetys
- Autonomian menetys
 - itsenäisesti pärjäämisen ja omatoimisuuden huomattava heikkeneminen
- Sosiaalinen menetys
- Status, osaamiset ja kokemukset muuttuvat mitättömiksi uudessa kulttuurissa.

Perhedynamiikan muutokset:

- Sukupuolten väliset roolimutokset
- Sukupolvien väliset roolimutokset
 - Lapsi osaavana pärjäävänä osapuolena, vanhemmat apua tarvitsevana.
 - Nuorison kokemus häpeä ja vähättely omaa kulttuuritaustaa kohtaan.
 - Vanhemmuuden asema
- Perheenjäsenten eriaikainen kotoutuminen.

Sinun rasittava työpäiväsi on näiden lasten ainoa lapsuus. –tuntematon –

Lapsella on oikeus olla sellaisten aikuisten kasvatettavana, jotka kunnioittavat ja kuuntelevat häntä sekä jaksavat kiinnostua lapsen maailmasta ja kulttuurista yhä uudelleen.

Lapsella on oikeus saada toimia turvallisessa, iloa tuottavassa ja osallistavassa toimintaympäristössä aikuisen ohjauksessa.

Aikuiset ovat käytösmaalleja lapselle: aikuisten kohdella toisiaan kunnioittavasti, rehellisesti ja empaattisesti, lapselle mahdollistuu oppimisen ilo ja ympäröivän maailman tulkinta.

PÄIVÄHOIDON ALOITUS

Prosessi päivähoitosuhteen alussa:

- Päivähoitohakemus / moniammatillinen yhteydenotto varhaiskasvatuksen johtajalle
- Päivähoitopäätös perheelle
- Perheen/ muun tukihenkilön yhteydenotto tutustumiskäyntiä varten päiväkotiiin
- Aloituskeskustelu: omahoitaja/vanhemmat/tulkki
 - alkukeskustelukaavake täytetään tarvittaessa tulkin avustuksella (Liite1)
 - päivärytmi kuvitettuna perheelle mukaan (Liite2)
 - katso omahoitajan huoneentaulu
- Perheen tutustumiskäynnit lapsiryhmässä ja arjen tilanteisiin tutustuminen (sovitaan useampi tapaamiskerta)
 - Ensimmäinen tutustumiskäynti:
 - kuvat kaikista pk:n tiimin työntekijöistä, jotka lasta hoitavat
 - päivärytmi kuvina lapsen lokeroilla/tiimin seinällä/ulkona hoitajilla mukana (kuvafleksi)
 - tilojen esittely (eteisen kenkien säilytystilat, wc ja käsihygieniat, leikkikilat, lepohuone, ruokailu)
 - etsi vanhemman kanssa lapselle tuttuja asioita tai toimintatapoja päivähoidosta (piirtäminen, tutut lelut)
 - onko turvalelua tai kuvaa vanhemmasta, voiko ottaa kuvan mukaan päivähoitoon
 - Toinen tutustumiskäynti:
 - lapsi mukana päivähoidon toiminnassa vanhemman kanssa
 - voi sopia lisätutustumiskäyntejä tilanteen mukaisesti
- **Lapsen päivähoidon aloitus**

Päivittäiset tapaamiset:

- Suora, henkilökohtainen ja välitön suhde vanhempiin
- Jos puhuminen hankalaa, hymy ja tervehdys korvaavat sen
- Kohtelee maahanmuuttajaperheitä samalla tavalla kuin suomalaisia perheitä
- Vaihda päivittäin kuulumiset
- Puhu suomea hyvin artikuloiden, hitaasti ja pidä katsekontakti
- Käytä kehonkieltä, kuvia ja piirroksia hahmottamaan asiaa
- Varmista, että ymmärrätte toisianne
- Toista asioita
- Kotiin menevät viestit eivät välttämättä tavoita Daisyn kautta:
 - Kirjoita erillinen viesti aina suomeksi ja tarvittaessa englanniksi
 - Käytä kuvia, esim. jos lapsi tarvitsee saappaat, näytä kuvaa saappaista
 - Anna viesti vanhemmille suoraan
 - Soita kotiin tarvittaessa ja varmista että viesti on perillä

OMAHOITAJAN HUONEENTAULU

Vuorovaikutussuhteen alkaminen on työntekijän/omahoitajan vastuulla.

Omahoitaja on lapsen lähettyvillä, havainnoi, ohjaa leikkiä, tukee kielenoppimista ja perehdyttää arkeen.

Mistä maasta lapsi/perhe tulee; ota itse selvää kulttuurista, uskonnosta, miehen ja naisen roolista, ravinnosta, kasvatuksesta, pukeutumisesta ja maan sääolosuhteista.

Tervehtiminen; selvitä ennen tapaamista, miten ao. kulttuurissa tervehditään.

Varaa aikaa riittävästi tapaamiseen ja varaa rauhallinen tila sekä kaikki tarvittavat materiaalit (alkukeskustelukaavake, vasu, päiväjärjestys kuvina, esimerkit vuodenajan mukaisesta vaatetuksesta; pipo, tossut jne.). Selvitä tulkkipalvelu hyvissä ajoin (Katso Tukea ja tietoa –osio)

Vanhempien kanssa sovittaessa hoitoajoista tulee ajan täsmällisyyttä painottaa ja kertoa, kuka lapsen saa hakea päivähoidosta (18 -vuotta täyttänyt, päih-teetön). On myös tärkeää, että selitetään, miksi näin on (taataan lapsen turvallisuus).

Lapsen sairastuessa ohjataan vanhempia ilmoittamaan poissaolosta päivähoitoon.

KERRO:

- Vaitiolovelvollisuudesta ja mitä se tarkoittaa
- Kerro vanhemmille, että vaikka lapsi saattaa itkeä päivähoitoon jäädes-sään, tulee tilanne helpottumaan ajan myötä
- Kerro vanhemmille että heidän on hyvä kertoa lapselle, miksi lapsi on päivähoidossa ja mitä vanhemmat tekevät sillä aikaa
- Päivähoidon arjesta: Vanhempien kanssa on hyvä käydä läpi, millaista päiväkodin arki on (kuvat).

TEE:

- Perheelle "yhteystietokortti" (Liite 3): Puhelinnumero, omahoitajan nimi, suomenkieliset sa-nat/lauseet: Lapsen nimi; SAI-RAS, EI TULE.
- Kooste alkukeskustelusta tiimin työntekijöille /ruokahuoltoon ja/tai tarvittaessa moniammatilli-seen työryhmään (perhetyö, neuvola jne.). Katso alkukeskus-telukaavake.

KOMMUNIKOINNIN ABC:

Puhu lyhyesti, selkeästi, konkreettisesti ja aikaa käyttäen. Asian rajaaminen; ei liian paljon asiaa yhdellä kertaa! Älä puhu toisen puolesta, kuuntele!

ARJEN ASKAREET

Päivittäisissä tilanteissa (ruokailu, pukeminen, wc, päivälepo, ulkoilu) on hyvä muistaa, että ne voivat olla lapselle täysin uusia asioita ja vaativat aikuiselta toistuvaa aktiivista ohjaamista, kärsivällistä ”kädestä pitäen” opettamista.

PÄIVÄLEPO:

On tärkeää selvittää maahanmuuttajalapsen unirytm. Lapsi ei ehkä nuku päiväunia tai hän ei ole tottunut nukkumaan ilman vanhempiaan. Kysy, onko lapsella erityisiä unirituaaleja (rätti, tutti).

Lepotilanne saattaa hämmentää tai pelottaa lasta.

Tutustukaa lepohuoneeseen ja lapsen omaan sänkypaikkaan ennen lapsen hoidon aloittamista, esim. tutustumiskäynnin yhteydessä. Lasta voi auttaa tottumaan lepotilanteeseen sylittelemällä tai silittelemällä ja ottamalla unilelu päivälevolle mukaan.

Huomioithan, että maahanmuuttajalapsi voi olla tottunut nukkumaan vaatteet päällä ja/ tai vieroksuu riisumista muiden edessä.

HYGIENIA JA TERVEYS:

Lapsen puhtauden ja terveyden edistämiseksi on henkilökunnan tehtävä informoida vanhempia hygienian tärkeydestä. Perheen hygieniatottumukset olisi hyvä selvittää ja sopia vanhempien kanssa niiden soveltamisesta päivähoidossa.

Käsien pesu, wc:ssä toimiminen (pyllyn pyyhkiminen), nenän niistäminen, yskiminen.

Lapsen sairastuessa vanhemmille kerrotaan, kehen he ottavat yhteyttä. (Yhteystietokortti). Lapsen tartuntataudit voidaan kokea perheen yksityisasiaksi, jonka vuoksi työntekijän on tärkeää rohkaista vanhempaa ilmoittamaan poissaolosta. Työntekijä kertoo syyn, miksi näin toimitaan (tautien leviäminen lapsiryhmässä).

Mahdollisen sairauden tai tapaturman sattuessa päivähoidossa perheelle kerrotaan ensihoidosta ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä (yhteys vanhempiin, terveyskeskukseen).

ARJEN ASKAREET

RUOKAILU:

Kulttuurien eroavaisuudet tulevat selvimmin esille ruokalajeissa ja ruokailutottumuksissa. On tärkeää kertoa vanhemmille ruokailutilanteista suomalaisessa päivähoidossa.

Oma istumapaikka ruokailussa antaa lapselle turvaa ja rutiineja! Aikuisen istuminen lapsen kanssa samassa pöydässä on erityisen tärkeää avunannon ja mallintamisen vuoksi. On normaalia, jos lapsi epäröi maistamista. Usein aikuisen sekä muiden lasten esimerkki kannustaa maistamaan.

Työntekijän tulee antaa lapselle mahdollisuus itsensä ilmaisuun ruokailutilanteissa. Kysymykset mieltymyksistä esitetään lapselle vaihtoehtokysymyksinä, joihin lapsi pystyy vastaamaan päättään nyökyttämällä tai osoittamalla valintaansa. Näissä tilanteissa työntekijä nimeää ruokailuvälineitä ja ruokia, jotta lapsi oppisi tunnistamaan ne.

Kotimaansa terveydenhuollosta riippuen, perheet eivät ehkä tiedä lastensa allergioista. Henkilökunnan on hyvä havainnoida lapsen ihon ja vatsan reagointia uusiin ruoka-aineisiin.

Monissa uskonnoissa rajoitukset kohdistuvat tavallisimmin tiettyihin ruoka-aineisiin tai paastoihin.

Jokaisessa perheessä uskonto näytetään yksilöllisesti. Kannattaa kysyä vanhemmilta, kuinka tämä toteutuu juuri heidän perheessään.

ARJEN ASKAREET

PUKEUTUMINEN JA ULKOILU:

Maahanmuuttajan voi olla vaikeaa tottua Suomen säähän ja pukeutua sen mukaisesti.

On tärkeää järjestää vanhemmille sellainen hetki, jossa käydään läpi tavallisimmat vaatteet. Jotkut vaatteet, kuten alushousut ja kurahousut, voivat olla käsitteinä vieraita. Kertominen tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista ja havainnollista. Jokaisesta vaatteesta on hyvä olla mallikappale, jota voidaan näyttää. Vaatekappaleista käytetään yhtä termiä, joka on yleiskieltä, ei saappaat, kumpparit, kumikengät.

Turvallisuussyistä on hyvä kertoa, että päiväkodissa käytetään sisäkenkiä ja pääasia on, että ne ovat lapselle miellyttävät ja estävät liukastumisen päiväkodin lattialla.

Vanhemmille kerrotaan, että päivähoidon varavaatteet palautetaan takaisin päivähoitoon.

Vanhempia on hyvä opastaa ostamaan oikean kokoisia vaatteita esimerkiksi ulkoiluun, sillä heillä ei saata olla tietoa, että kurahousujen alle kuuluu mahtua toppahaalari.

SIIRTYMÄTILANTEET:

Siirtymätilanteet vaativat aikuiselta suunnitelmallisuutta ja niihin on varattava aikaa. Muista, että tilanteesta toiseen siirtyminen ei ole välttämättä selvää lapselle. Lapsi ei saata muistaa, missä wc on tai mitä pitää tehdä ruokailuun siirryttäessä. Lapsi tarvitsee aina alkuun ohjausta ja mallin toimia eri tilanteissa.

Muista kertoa ensin vieraskieliselle lapselle, mitä tullaan tekemään ja missä. Käytä apuna kuvia. Kerro sen jälkeen vasta muille ryhmän lapsille. Näin maahanmuuttajalapsi voi samalla harjoittaa suomen kielen ymmärtämistä, koska hänellä on jo asiayhteys siihen, mistä puhutaan.

ARJEN ASKAREET

RYHMÄTUOKIOT:

Maahanmuuttajalapsi ei välttämättä ole koskaan toiminut ryhmässä. Tutustuminen ryhmän muihin lapsiin ja omahoitajaan toteutuu parhaiten pienryhmässä. Pienryhmätoimintaa on hyvä toteuttaa sekä sekaryhmissä että pelkästään maahanmuuttajalasten kanssa riippuen toiminnan tavoitteesta.

Pienryhmässä lapsi tuntee kuuluvansa omaan joukkoon, ja lapsi saa osallistumisen ja onnistumisen tunteita. Vähitellen harjoitellaan toimimista isommassa lapsiryhmässä.

Maahanmuuttajalapset eivät välttämättä jaksu istua paikoillaan pitkiä aikoja tai kuunnella satua loppuun. Se on hyväksyttävää, sillä he eivät ymmärrä mistä puhutaan.

Kun maahanmuuttajalapsi tulee ryhmään keskustellaan hänen tulostaan lapsiryhmän kanssa etukäteen.

Opetellaan sanomaan lapsen nimi oikein. Toistetaan myös ryhmän lasten ja aikuisten nimiä niin, että lapsi oppii ne.

Annetaan lapselle jakamatonta aikuisen aikaa.

LAPSEN KULTTUURIN YLLÄPITÄMINEN JA KUNNIOITTAMINEN:

Päivähoidossa maahanmuuttajalapsen tulee saada olla ylpeä taustastaan, ja häntä pitää rohkaista sen näyttämiseen. Lapselle tulisi antaa aikaa uuden kulttuurin oppimiseen oman kulttuuritaustansa avulla. Näin lapsen identiteetti rakentuu kahden kulttuurin pohjalle.

Maahanmuuttajalasten osallistuminen toimintaan yhdessä suomalaisten lasten kanssa on rikkaus. Päivähoidossa monikulttuurisuutta tulisi käsitellä monipuolisesti lapsiryhmässä ottamalla huomioon lasten aito kiinnostus ja uteliaisuus uusia tapoja ja kulttuureja kohtaan.

SOSIAALISET SUHTEET

Aikuisella on aktiivinen rooli siinä, että lapsi pääsee mukaan toimintaan ja leikkiin toisten lasten kanssa.

Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapselle turvallisen ilmapiirin, jolloin pystytään huomioimaan hänet parhaiten persoonana ja yksilönä (temperamentti) vahvuuksineen ja tuen tarpeineen.

Pienryhmätoiminnan kulmakivet maahanmuuttajalasten kanssa toimittaessa:

- Kiinteät pienryhmät; lasten valinta pienryhmään, toistensa kehityksen tukeminen.
- Lasten tarpeista lähtevä suunnittelu; toiminnan eriyttäminen myös pienryhmän sisällä.
- Pienryhmissä toimiminen arjen eri tilanteissa säännöllisesti.
- Joustavuus, pienryhmän luonteen ja sisällön muuttaminen tilanteiden mukaan
- Ympäristön järjestäminen pienryhmätoimintaa tukeväksi.

Lapsi oppii leikin avulla monenlaisia taitoja.

Aikuisen havainnointi ja ohjaus vaikuttaa lasten keskinäisiin suhteisiin ja ryhmän vuorovaikutukseen.

Vapaa leikki antaa lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään.

Vanhemmilta voi kysyä kotona leikittäviä leikkejä sekä heidän kulttuurinsa perinneleikkejä.

Roolileikit mahdollistavat perehtymisen suomalaiseen kulttuuriin ja elämäntapaan. Roolileikeistä keskustellaan yhdessä lapsen kanssa. Roolileikeissä tulee huomioida kulttuurierot, esim. kotileikki, lääkäroleikki.

Sosiaaliset taidot opitaan vuorovaikutuksessa lasten ja aikuisten kanssa.

Kiusaamiseen puututaan heti, jos lasta nimitellään, ei oteta mukaan leikkeihin, kieltäydytään pitämästä kädestä tai istumasta vieressä, tai jos lasta kohtaan käyttäydytään aggressiivisesti (katso kiusaamisen ehkäisy-suunnitelman kaavakkeet, liite 4)

KIELEN OPPIMINEN

Jokainen vuorovaikutustilanne lasten kanssa ja lasten kesken on kielen oppimista.

Uuden kielen omaksuminen omaa ikätasoaan vastaavaksi kestää keskimäärin 5-7 vuotta.

Lapsi tarvitsee keskimäärin 60-70 toistoa oppiakseen uuden sanan.

Lapsi tarvitsee kieltä tunteiden ja oman tahdon ilmaisemiseen.

Kielenkehityksen opettamiseen ei ole yksiselitteistä ohjetta.

Jokainen työntekijä vaikuttaa omalla persoonallaan lapsen kielen kehitykseen.

Päivähoidossa on tärkeää sopia henkilökunnan kesken termit, joita käytetään yleisesti maahanmuuttajalasten kanssa, esim. murre-erot, puhetyylit.

Keskeisiä sisältöjä kielen kehityksen tukemisessa ovat

- sanavaraston kartuttaminen
- käsitteiden harjaannuttaminen
- kuunteleminen ja ymmärtäminen (mm. toimintaohjeet, vuorovaikutustilanteet)
- puhuminen

KIELTÄ VOI HARJOITELLA KAIKISSA ARJEN TILANTEISSA:

- Luo oppimiselle iloinen ja myönteinen ilmapiiri. Käytä eleitä ja ilmeitä, ole itse innostunut.
- Puhu selkeästi, mutta ei liioitellun hitaasti tai kovaaäänisesti. Puhu aluksi lyhyitä lauseita ja tauota puhetta.
- Havainnollista käsitteitä konkreettisilla esineillä, kuvilla ja esimerkeillä. Opetä toiminnan avulla.
- Älä korjaa lapsen puhetta. Tarjoa hänelle oikea malli toistamalla sanat oikein.
- Ota huomioon lapselle merkitykselliset ja tutut asiat.
- Pyri siihen, että lasten välille syntyy vuorovaikutus.
- Tarkista ymmärtäminen usein ja monella eri tavalla.
- Anna lapselle ja oppimiselle aikaa. Muista kertaaminen ja toisto.

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN TYÖKALUPAKKI

KUVAT

Kuvien käyttö lisää lapsen tasa-arvoista vuorovaikutusta ja osallisuutta ryhmässä.

Kuvien tarkoituksena on olla puheen apuna asioiden ymmärtämisessä.

Kuvien avulla voi ilmaista:

- Päiväjärjestyksen
- Toiminnan kulun tai sisällön (askartelun vaiheet, laulut, lorut)
- Osallistumisen leikkeihin
- Valinnan omaan toimintaan
- Ajatuksia ja toiveita
- Tunteita

Työkalupakki

- Päiväjärjestyskuvat
- Kuvafleksi ulkoilussa
- Kuvitetut pukemisjärjestykset
- Kuvat leikkien valinnassa
- Työskentelyjärjestykset esim. askartelussa
- Ruoka-ainekuvat nimeämiseen
- Eläinkuvat nimeämiseen

Linkki:

www.papunet.fi

TUKIVIITTOMAT

Tukiviittomat on tarkoitettu tukemaan puhetta.

Viittomilla korostetaan sanoja eikä suljeta pois sanallista ilmaisua. Viitotaan avainsana esimerkiksi syödä.

Viittominen pysäyttää lapsen katsomaan sekä kuuntelemaan aikuista.

Työkalupakki

- Päivärytmiin liittyvät avainsanat (Papunetin tukiviittomat, liite 5)

KIRJAT

Kirjat auttavat lasta ymmärtämään ja nimeämään käsitteitä kuvien avulla. Kirjojen avulla voidaan myös kertoa suomalaisesta kulttuurista ja tavoista.

Työkalupakki

- Kuvakirjat
- Kuvasanakirjat
- Mamumuksut (suomea leikki-ikäisille)
- Aamu –sarja
- Sadutus

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN TYÖKALUPAKKI

PELIT

Pelien kautta lapset oppivat nimeämään esineitä ja asioita hausalla tavalla.

Pelit vaativat aikuisen tuen, ohjauksen ja osallistumisen (pelin kulku, säännöt).

Työkalupakki

- Muistipelit
- Kim –leikit
- Lautapelit (esim. Alias, Arvaa kuka)
- Eka –peli

Linkki:

<http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-maahanmuuttaja>

MUSIIKKI

Musiikki voi yhdistää lapsia ja aikuisia yhteisen kielen puuttuessa. Lisäksi se antaa lapselle mahdollisuuden itsensä ilmaisuun ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Työkalupakki

- Laulu- ja lorukortit
- Kuvitetut laulut
- Rytmiiikka
- Tanssi

Linkki:

<http://papunet.net/materiaalia/laulut-kuvakortteina>

LIIKUNTA

Liikuntaleikit on hyvä tapa lapsen kotouttamiseen ja syrjinnän ehkäisyyn. Helppojen sääntöjen omaksuminen ei vaadi kielitaitoa ja mallintaminen riittää usein oivallukseen liikuntaleikin luonteesta.

Työkalupakki

- Sääntöleikit
- Joukkuepelit
- Musiikkiliikunta

Linkki:

http://www.edu.fi/kulttuurit_tutuksi/tutustumis_ja_lammittelyleikkejä/lammittelyleikkejä
<http://www.sport.fi/varhaiskasvatus>

TULKKI

Mistä saan tulkin? Pakolaiselle tulkin voi tilata Aune Mannerilta, p. 044 7707 221 tai aune.manner@mantyharju.fi. Muu tulkkityö Jyväskylän tulkikeskuksesta tai www.semantix.fi.

Kuka maksaa? Pakolaisten osalta laskutus pakolaistyöhön. Muiden maahanmuuttajien osalta varhaiskasvatus maksaa itse. Varmista tulkin tilaaminen ja laskutusosoite esimieheltä.

Kuinka paljon tulkkia voidaan käyttää? Mäntyharjun kunnalla ei ole rajoitusta tulkin käyttöön, vaan henkilökunta itse määrittää tarpeen tilanteiden mukaan.

Mitä kieliä on saatavilla? Semantix tarjoaa monipuolista tulkkaus- ja käännöspalveluja kaikilla kielillä.

ENNEN KUIN TILAAT TULKIN:

- Onko tulkki välttämätön? Osaako huoltaja tarpeeksi hyvin suomea, että selviää ilman tulkkia?
- Onko puhelintulkkaus tai videoyhteys mahdollinen?
- Arvioi tarvittava tulkkaus aika. Tulkattuna aikaa kuluu tuplaten!

TULKIN TILAAMINEN:

Ilmoita tulkille

- Tilaaajan nimi ja puhelinnumero
- Tulkkia käyttävän työntekijän nimi
- Huoltaja, jolle tulkki varataan (koko nimi)
- Tulkkauspäivä, kellonaika
- Paikka (osoite tai puhelinnumero)
- Tulkkauskieli, varmista, että tulkki osaa suomea hyvin
- Tulkkauksen aihe (voiko tulkki valmistautua etukäteen)
- Tulkkauksen kesto
- Tarvitaanko tulkiksi mies vai nainen
- Laskutusosoite

SELVITÄ TULKIN TILAAMINEN HYVISSÄ AJOIN

ILMOITA PERHEELLE:

- tulkki tulee paikalle keskusteluun / tulkkaus tapahtuu puhelimitse
- pyydä perhettä tulemaan hyvissä ajoin ilmoitettuun paikkaan
- ilmoita kirjallisesti: tulkkaus alkaa klo xx.00 ja päättyy xx.00

PERUSTIETOA TULKIN KÄYTÖSTÄ

- Puhu asiakkaalle suoraan ja pidä puheessa taukoja.
- Vältä ammattislangia ja murteita (esim. kelto, vasu).
- Muista, että tulkki tulkkaa kaiken sanomasi! Hän on puolueeton ja tekee osapuolten välisen keskustelun mahdolliseksi.
- Tulkki saattaa tehdä keskustelun aikana muistiinpanoja, mutta hävittää ne tulkkauksen jälkeen. Tulkki on vaitiolovelvollinen.
- Anna tulkin kysyä, jos hän ei ole kuullut tai ymmärtänyt jotakin.
- Anna tulkin rauhassa tulkata loppuun asti.
- Ajallisesti pitkien tulkkausten aikana pidä 5-10 minuutin taukoja.
- Pidä kiinni sovitusta aikataulusta.
- Käytä tulkkina ammattitulkkia, ei asiakkaan sukulaista, ystävää eikä koskaan lasta!

Käyttämällä tulkkipalvelua varmista, että asiat tulevat välityksi oikein.

Muista, että viranomainen voi tilata tulkin vaikka maahanmuuttaja-asiakas ei katsoisi-kaan sitä tarpeelliseksi.

TUKEA JA TIETOA

Maahanmuuttajan tietopankki - Infopankki.fi

Infopankin sivuilla on tärkeää perustietoa maahanmuuttajille yhteiskunnan toiminnasta ja mahdollisuuksista Suomessa. Linkkien kautta on saatavissa tietoa eri viranomaisten ja järjestöjen palveluista. Palvelusta on hyötyä niin maahanmuuttajille kuin heidän kanssaan työskenteleville. Infopankissa on tietoa 13 kielellä: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, viroksi, ranskaksi, somaliksi, serbokroatiaksi, turkiksi, persiaksi, arabiaksi, kiinaksi ja espanjaksi. Infopankissa on tietoa Mikkelistä. <http://www.infopankki.fi/fi/etusivu>

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus

Edistää monikulttuurisen Suomen terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus>

Monikulttuurikeskus Mimosa

Mimosa on yhteinen kohtaamispaikka Mikkelissä kaikille maahanmuuttajille. Mimosa tukee osallisuutta, antaa henkilökohtaista neuvontaa ja opastusta sekä auttaa arkisissa asioinneissa. <http://www.mimosa.fi/>

Monikulttuurisia kohtaamisia

Opas varhaiskasvatuksen arkeen

Monikko-hanke. Itä-Suomen yliopisto 2012.

http://wanda.uef.fi/tkk/liferay/projektit/monikko/mag/monikko_monikulttuurisia_kohtaamisia_verkko.pdf

Pakolaisapu

Näiltä sivuilta löydät tietoa pakolaisuudesta niin Suomessa kuin maailmalla. Tänne on koottu yhteen myös yleisimmin käytetyt termit, jotka löydät sanastosta. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisapu/>

Tietoa eri kulttuureista ja uskonnoista

<http://www.moped.fi/kulttuurit/index.html>

Lisää tietoa islamin uskonnosta <http://www.islamopas.com/>

Lisää tietoa buddhalaisuudesta <http://www.buddha-dharma.info/>

Vinkkejä päivähoidon arjen sujumiseen

Meille tulee maahanmuuttajalapsi

Kangas, Minttu; Eerikkilä, Anni. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu 2011.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35644/Meille%20tulee%20maahanmuuttajalapsi.pdf?sequence=1>

Väestöliitto

Väestöliiton sivuilta löytyy monikulttuurisuus-osio, jossa on tietoa, jolla työntekijä pystyy perehdyttämään itseään aiheeseen. Sivulla esitellään uusimpia koulutuksia sekä materiaaleja monikulttuuriseen työhön. Väestöliitto on myös perehtynyt lapsen asemaan maahanmuuttajatyössä ja Lapsuuden monta kieltä -dvd on tutustumisen arvoinen. <http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/>

LÄHTEET

Kangas, Minttu; Eerikkilä, Anni 2011. Vinkkejä päivähoidon arjen sujumiseen. Meille tulee maahanmuuttajalapsi. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35644/Meille%20tulee%20maahanmuuttajalapsi.pdf?sequence=1>.

Lapsen ääni – sinulle, joka päätät lasten asioista. Osallisuuden ohjeistus 2012. Pelastakaa Lapset ry.

Leinonen, Jonna ja Venninen, Tuulikki 2011. Lapsen osallisuus. Kaskun peruskurssin materiaali.

Monikulttuurisia kohtaamisia. Opas varhaiskasvatuksen arkeen.

Monikko-hanke. Itä-Suomen yliopisto 2012.

http://wanda.uef.fi/tkk/liferay/projektit/monikko/mag/monikko_monikulttuurisia_kohtaamisia_verkko.pdf .

Räsänen Mari. Luento 29.8.2015. Monikulttuurinen kasvatustyö. Jko.

Liite 1

MONIKULTTUURISEN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUSKESKUSTELU

(liite lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan)

Lomake käytetään apuna lapsen aloittaessa päivähoidon ja täytetään ennen varsinaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekoa.

HENKILÖ- JA TAUSTATIEDOT

Lapsen nimi (miten nimi kirjoitetaan ja lausutaan)

Vanhempien/Huoltajien nimet (millä nimellä toivotaan kutsuttavan)

Lapselle tärkeät ihmiset

Ketkä voivat hakea lasta päiväkodista/varahakija; yhteystiedot

Mistä maasta perhe on tullut ja milloin (kuinka kauan perhe on ollut Suomessa)

USKONTO

Millä lailla uskonto tai kulttuuri vaikuttaa lapsen elämään

Saako lapsi osallistua päiväkodin juhliin ja tapahtumiin (myös omat tai toisten syntymäpäivät)

Onko lupa osallistua kristillisen kirkon tapahtumiin ja juhliin (virret, kirkko, hartaus, rukous)

TERVEYS

Onko lapselle tehty terveystarkastus Suomessa

_____ kyllä _____ ei

Oletteko käyneet lastenneuvolassa (lastenneuvola puh. 044 7707 274)

Onko lapsella allergioita, sairauksia tai lääkärin määräämää lääkitystä (Lääkehoitosuunnitelma)

Kenellä on lupa hoitaa tapaturman sattuessa (mies/nainen)

Lapsen ruokavaliossa on huomioitava, miksi?

KIELI

Mitä kieltä perheessä puhutaan

Mitä muita kieliä kotona käytetään / osataan

Kuinka lapsi puhuu kotikieltä vanhempien mielestä (yksittäisiä sanoja/kokonaisia lauseita, tuleeko lapsi ymmärretyksi)

Minkä verran lapsi puhuu suomen kieltä

KASVATUS

Mikä on kulttuurinne ja perheenne tapa kasvattaa lasta (esim. tyttöjen ja poikien kasvattaminen)

Onko lapsi ollut kotimaassa lapsiryhmässä

Onko lapsella pelkoja (esim. kovat äänet, pimeän pelko, vieraiden ihmisten pelko)

Mitä muuta haluat kertoa lapsestasi

YHTEENVETO KESKUSTELUSSA SOVITUISTA ASIOISTA (omahoitaja kirjaa koosteen, jakaa tiimille ja tarvittaessa muille yhteistyötahoille):

Pvm: _____

Vanhempien allekirjoitus ja nimen selvennys

Työntekijän allekirjoitus ja nimen selvennys

Päivähoitoyksikkö / puh.

Tulkin nimi ja yhteystiedot

Ryhmään tutustumisaika: _____

Ryhmään tutustumisaika: _____

Seuraava keskusteluaika: _____

Teemme tarvittaessa yhteistyötä lasta koskevissa asioissa muiden tahojen kanssa. Tietojen antamisesta eteenpäin sovitaan vielä joka kerta erikseen vanhempien kanssa ja siihen pyydetään vanhemmilta kirjallinen lupa.

PÄIVÄRYTMI KUVITETTUNA

YHTEYSTIETOKORTTI (ESIMERKKINÄ)

venäjä

SOITA 040 728 4257 / MUKULA-MUKSUT /
omahoitajan nimi

LAPSEN NIMI

sairas (больной)
vapaapäivä (выходной день)

viro

SOITA 040 728 4257 / MUKULA-MUKSUT /
omahoitajan nimi

LAPSEN NIMI

sairas (haige)
vapaapäivä (puhkus)

englanti

SOITA 040 728 4257 / MUKULA-MUKSUT /
omahoitajan nimi

LAPSEN NIMI

sairas (sick)
vapaapäivä (day off)

KIUUSAAMISEN EHKÄISYSUUNNITELMAN KAAVAKKEET

Päiväkoti Mustikkatassu/Perhepäivähoito

KIUUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA

Toimintakausi: _____ - _____

1. Mitä kiusaaminen on? (Yhteinen näkemys): A. Fyysinen B. Sanaton viestintä C. Henkistä D. Piilokiusaamista	2. Kiusaamisen ehkäisy (miten meillä ehkäistään kiusaamista): a. Lapset b. Aikuiset c. Vanhemmat
3. Kiusaamiseen puuttuminen (miten ja millaisiin tapauksiin puututaan)	4. Suunnitelman arviointi/ketkä?

Päiväkoti Mustikkatassu/Perhepäivähoito

RYHMÄKOHTAINEN SUUNNITELMA

Suunnitelma toimintakaudelle _____ - _____

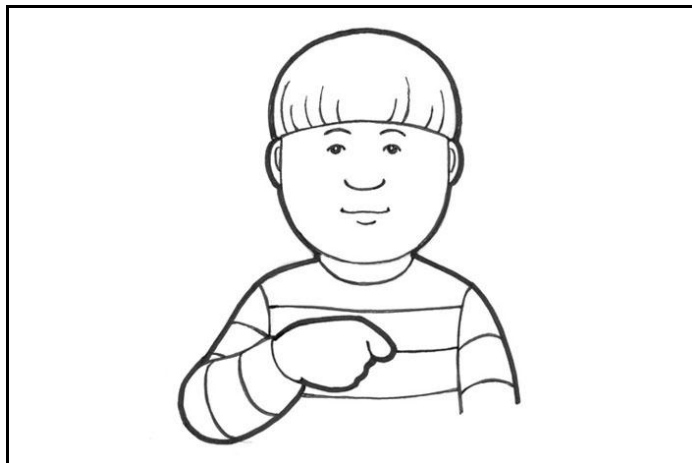
Lapsiryhmän nimi:				Lasten ikä:
lisää nimikirjaimet LTO	LTO*	LH*	LH*	PPH*
Kiusaamisen ehkäisy -ryhmän suunnitelma	Keinot:	Esimerkkejä	Lasten aja- tuksia	Arviointi:
Kiusaamiseen puut- tuminen - miten aikuiset toimivat? - miten kiusaamistilan- teet käsitellään?	Keinot:	Esimerkkejä	Lasten aja- tuksia	Arviointi:
Päiväys:				

Mietittäväksi:

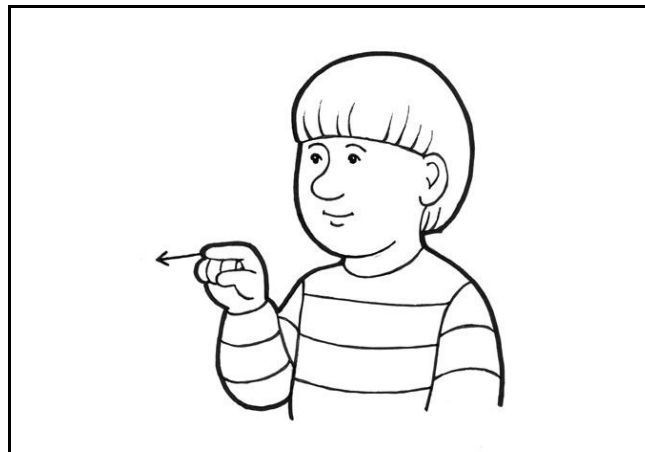
- Missä vaiheessa uutta toimintakautta (syksyllä) on ajankohtaista laatia kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma tiimissä?
- Suunnitelman laatiminen havainnointien kautta (jokainen tiimin työntekijä); lapsen kaverisuhteet (onko niitä?)/ erityistä tukea tarvitsevat lapset tai maahanmuuttajalaps-
set ryhmässä/ kenen tai keiden kanssa syntyy leikkiä? Onko "roikkujia"/ lapsia, jotka
eivät osaa leikkiä ja turvaavat "vahvoin" lapsiin? Miten erilaisuus ryhmässä hyväk-
syttään?
- Mitkä ovat ne ensimmäiset "hälytysmerkit", joihin työntekijät tiimissä tai pph reagoi?
- Mitkä ovat käytännön toimet? Oppiiko lapsi yksin istuen jäähypenkillä? Kuka kes-
kustelee lapsen/lasten kanssa?
- Kiusaamissuunnitelmaa lukemalla tiimi / pph löytävät vastauksia ja käytännön vink-
kejä moniin tilanteisiin. Silti on syytä muistaa, että jokainen lapsi on ihan oma per-
soona ja yksilö. Toinen on "herkkähipiäisempi" kuin toinen.

TUKIVIITTOMAT – <http://papunet.net/kuvatyokalu/fi>

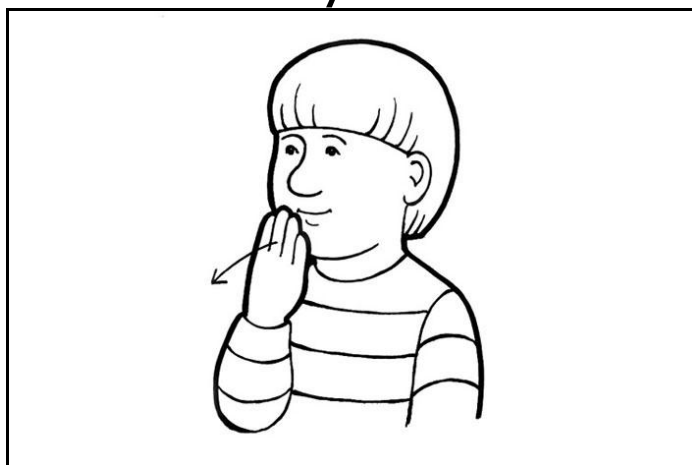
minä

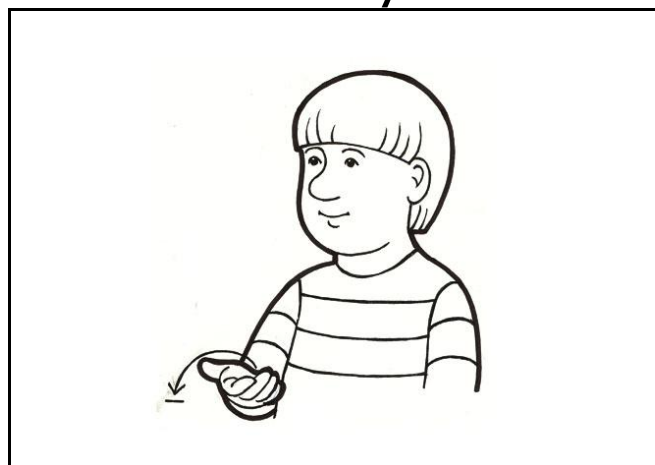
sinä

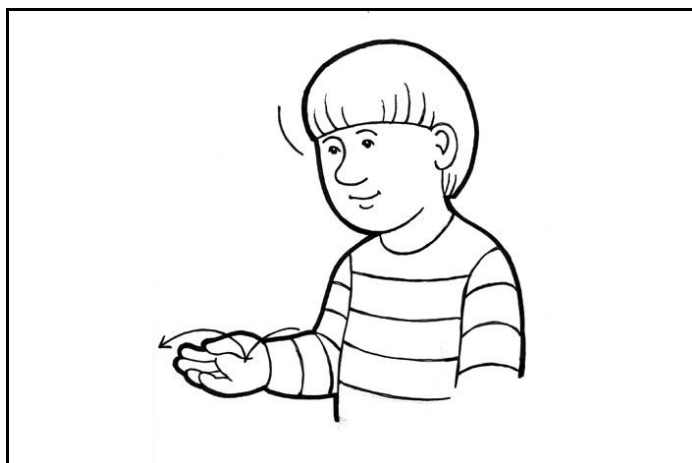
hyvä

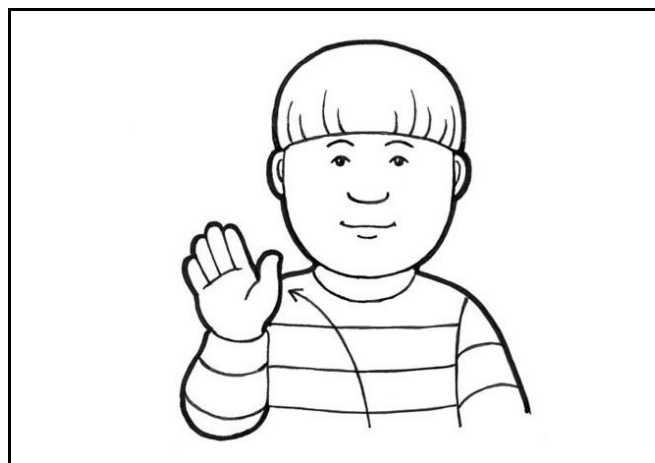
ole hyvä

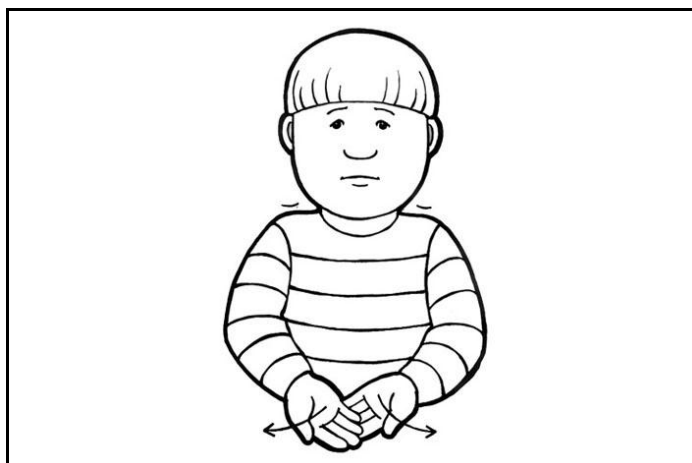
kiitos

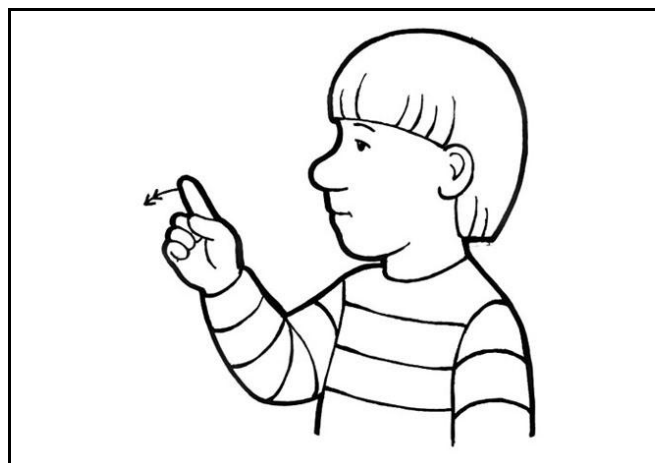
moi

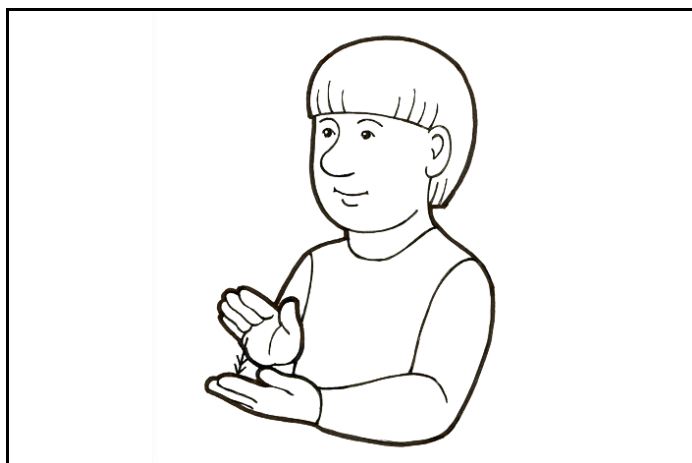
ei

ei saa

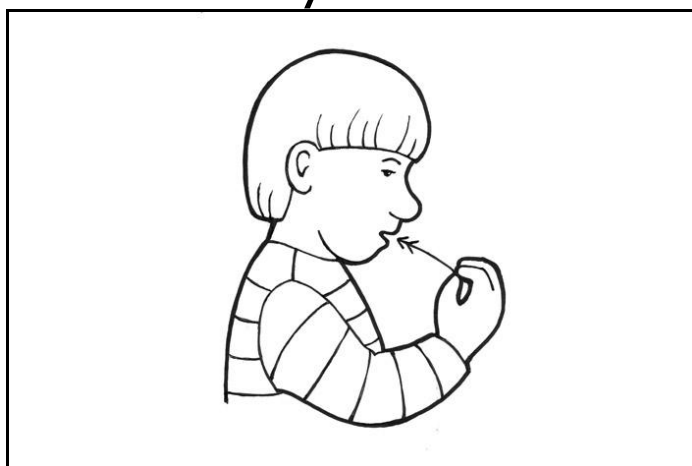
kehua

nukkua

syödä

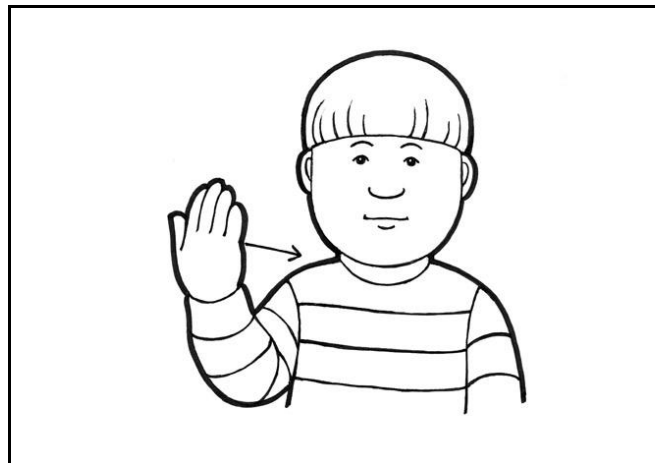
juoda

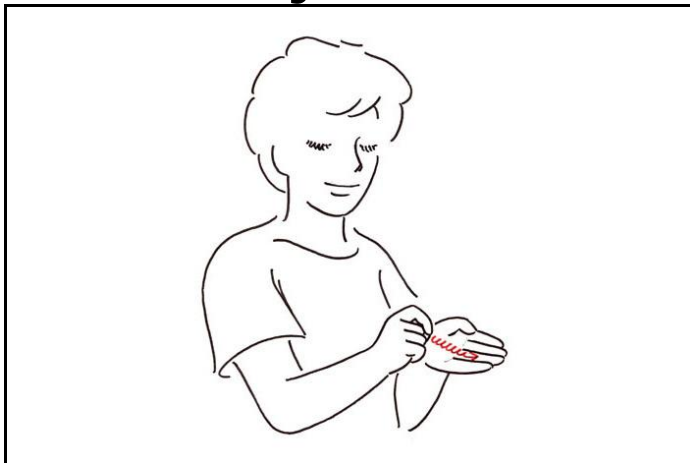
mennä

tulla

kirjoittaa

piirtää

puhelin

SANASTOA - Monikulttuurisuuteen liittyviä käsitteitä

Äidinkieli

1. ensimmäisenä opittu kieli
 2. parhaiten osattu kieli
 3. eniten käytetty kieli
 4. se kieli, jonka puhuja tuntee äidinkielekseen ja johon hän identifioituu
- Usein kaikki neljä kriteeriä toteutuvat saman kielen kohdalla, mutta ei aina.

Ensikieli

Ensimmäiseksi opittu kieli, yleensä kielenoppijan äidinkieli.

Kotikieli

Kieli, jota kotona käytetään perheen kesken.

S2

Suomi toisena kielenä.

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä.

Ulkomaalainen

Suomen oikeuden kannalta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Esimerkiksi turisti, liikemies, siirtolainen, pakolainen ja turvapaikanhakija, jolla on toisen maan kansalaisuus.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa pysyvästi maahan työn tai avioliiton kautta hankkiakseen siellä toimeentulonsa.

Pakolainen

Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai mielipiteen johdosta. Pakolaiseksi kutsutaan Suomessa henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäärisistä syistä.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemuksesta annetulla päätöksellä, joten tulisi välttää ”pakolainen” sanaa ennen kuin päätös on annettu.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jolla on Yk:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tuloja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa.

Paluumuuttaja

Ulkosuomalainen, joka on asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen esim. ruotsinsuomalaiset, inkeriläiset paluumuuttajat, Viron ja entisen Neuvostoliiton suomalaiset.

Identiteetti

Identiteetti on ihmisen käsitys itsestään. Se vastaa kysymykseen. ”Kuka minä olen?” Maahanmuuttajalla voi tulla tämä kysymys mieleen pohtiessaan, onko hän suomalainen vai maahanmuuttaja. Identiteetti voi olla annettu tai itse luotu. Juurikin sana maahanmuuttaja on henkilölle annettu identiteetti, joka voi tuntua ihmisestä itsestään epäsopivalta. Identiteetti ei ole kuitenkaan pysyvä, vaan se muuttuu esimerkiksi ympäristön vuorovaikutuksessa.

Kulttuuri

Kulttuuri on jonkin yhteisön omaksuma elämäntapa, sekä tapa hahmottaa maailmaa. Se on myös ihmisen tapa elää, toimia ja uskoa. Kulttuuri on opittua ja se koostuu siitä, mitä muut ihmiset tekevät ympärillä sekä ovat tehneet historiassa. Ihminen ei synny tiettyyn kulttuuriin, vaan siihen kasvatetaan.

Monikulttuurinen, monietninen

Monikulttuurisuudella tarkoitetaan eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä. Monikulttuurisuuden rinnalla käytetään käsitteitä monietninen ja monikansallinen. Monietninen painottaa eri etnisten ryhmien, eri kulttuuriryhmien muodostamaa yhteiskuntaa.

Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

Eri kulttuuritaustoista tuleville lapsille järjestetään varhaiskasvatusta yhtä lailla kuin suomalaisille. Kontaktien tukeminen on erityisen tärkeää, se vahvistaa maahanmuuttajalapsen suomenkielen oppimista. Perheiden kanssa tulee miettiä, miten heidän kanssaan toimitaan esimerkiksi uskonnon osalta, ja jokaisen omaa vakaumusta tulee muistaa kunnioittaa. Vanhempien tulee myös saada tarvittava tietoa päivähoidon tavoitteista sekä toimintaperiaatteista. Lapsen tulee saada olla ylpeä perheestään ja taustastaan. Kaksikielisyttä tulee tukea niin, että se on luontevaa.

Kotoutuminen

Prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen toimintaan ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteensä liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Kotoutuminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä.

Syrjäytyminen

Määritellään sosiaalipolitiikassa yleensä huono-osaisuuden kasautumaksi. Maahanmuuttajan syrjäytyminen tarkoittaa integroitumisen vastakohtaa ja tarkoittaa toisaalta maahanmuuttajan vieraantumista omasta kulttuuristaan ja toisaalta jäämistä valtayhteisön ulkopuolelle.

Suvaitsevaisuus

Ennakkoluulottomuutta ja avoimuutta yhdistettynä terveeseen itsetuntoon ja oman kulttuurin tuntemukseen, sekä samanaikaista uuden ja vieraan omaksumista sekä kriittistä suhtautumista siihen. Se on myös muiden mielipiteiden ja tapojen kunnioittamista.

Etnosentrisyys

Kun oma ryhmä (kulttuuri, kansa, muu ryhmä) asettaa itsensä keskipisteeseen ja arvio ja tuomitsee toisia tästä lähtökohdasta käsin. Oman kulttuurin piirteet määritellään normaaleiksi ja muiden epänormaaleiksi.

Ennakkoluulo

Perusteeton ja torjuva ennakkokäsitys.

Kulttuuristereotypia

Stereotypialla tarkoitetaan yksinkertaistettua kaavamaista mielikuvaa jostakin ihmisestä, rodusta, kansasta, kulttuurista, instituutiosta ja tapahtumasta. Vuorovaikutuksessa kulttuuristereotypiat voivat vaikuttaa kielteisesti, jolloin muu informaatio suodattuu niiden kautta.

Etninen syrjintä

Jonkin henkilön tai ryhmän asettamista muita huonompaan asemaan hänen/heidän etnisen taustansa vuoksi.

Rasismi

Ideologia, jossa kielteiseksi määritellyt ominaisuudet kohdistetaan tiettyyn rotuun tai tiettyyn ryhmään ihmisiä.